

Z cyklu 75 lat polskiego Darłowa - Morski Urząd Rybacki w Darłowie

written by Archiwum Urzędu Miejskiego w Darłowie | 18 maja 2020

Działania wojenne zniszczyły na Pomorzu Zachodnim niemiecką infrastrukturę portową razem z flotą rybacką. Dopełniły zniszczeń sowieckie specjalne trofiejne oddziały, które demontowały całe fabryki, stocznie, urządzenia portowe, środki transportu, zapasy żywności itp. i wywoziły w głąb ZSRR. Rosjanie tylko z Darłówka wywieźli: maszyny i urządzenia ze stoczni kutrów rybackich i stoczni statków żelbetowych, urządzenia do produkcji konserw, silniki i maszyny z fabryki mączki rybnej oraz uzbrojenie i wyposażenie z poligonu super ciężkiej artylerii kolejowej.

Krótko po zakończeniu II wojny światowej wraz z uzyskaniem 440 km morskiego wybrzeża w oparciu o przedwojenne doświadczenia rozpoczęto tworzyć polską administrację morską, która obejmowała również morskie rybołówstwo.

Główny Morski Urząd Rybacki został ustanowiony w Gdyni w kwietniu 1945 r. i był kontynuatorem przedwojennego MUR-u. Podlegały mu terenowe Morskie Urzędy Rybackie. Do jego zadań należała odbudowa rybołówstwa, uruchomienie budowy łodzi i kutrów rybackich oraz chłodni i przetwórni rybnych, rejestracja sprzętu rybackiego, urządzeń portowych, zakładów przetwórczych i magazynów. Ponadto w początkowym okresie należało zabezpieczanie zniszczonego i porzuconego taboru i sprzętu rybackiego, prowadzenie zaopatrzenia rybaków w odzież, tabor i sprzęt, nadzorowanie, organizowanie szkoleń dla rybaków i pracowników gospodarki morskiej oraz zbieranie danych statystycznych dotyczących połowów. Do kompetencji Morskich Urzędów Rybackich

należała również: ochrona rybołówstwa i wód przybrzeżnych, nadzór nad wykonywaniem przepisów, o czasie ochronnym, rozmiarach ryb, wielkości oczek w sieciach, o zakazach dotyczących narzędzi i sposobów połowów, o tarliskach ochronnych, kontrola rynków rybackich, rejestracja rybaków, wydawanie kart na prawo połowów, rejestracja strat, przejmowanie rozdzielanie i magazynowanie ryb, zarząd portami.

W Morskich Urzędach Rybackich pracowali m.in. instruktorzy rybaccy, do zadań których z kolei należało również: wykonywanie dozoru rybackiego na morzu, kontrola połowów, kutrów, łodzi i narzędzi, oraz nadsyłanie tygodniowych sprawozdań. W miejsce Głównego Morskiego Urzędu Rybackiego nowo utworzone Ministerstwo Żeglugi i Handlu Zagranicznego (MŻ i HZ) zarządzeniem ministra powołało do życia 14 lutego 1946 Generalny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego (GIRM). Nowa jednostka administracyjna ministerstwa z siedzibą w Sopocie działała na prawach Departamentu Morskiego Ministerstwa Żeglugi i Handlu Zagranicznego i miała podobny zakres uprawnień i obowiązków jak jej poprzednik.

Generalnemu Inspektoratowi Rybołówstwa Morskiego podporządkowano Morskie Urzędy Rybackie w: Gdańsku, Gdyni, Kołobrzegu z siedzibą w Darłowie i Świnoujściu oraz kontrolerów i instruktorów w mniejszych portach rybackich. W lipcu 1945 rozpoczęto w Derłowie zamiast w zniszczonym Kołobrzegu organizowanie Morskiego Urzędu Rybackiego. Osiadł tu inspektor rybołówstwa morskiego Ryszard Ilmoja delegowany przez GMUR w Gdyni do organizacji takiego urzędu na środkowym wybrzeżu. MUR w Darłowie początkowo administrował wybrzeżem morskim na długości ok. 250 km od Łeby do Świnoujścia bez Zalewu Szczecińskiego, który nadzorowany był przez Urząd Wojewódzki w Szczecinie. W połowie stycznia 1946 r. powołano Morski Urząd Rybacki w Świnoujściu, który w maju 1946 r. przeniesiono do Szczecina. MUR w Szczecinie zarządzał wybrzeżem morskim od Świnoujścia do Dziwnowa oraz terenami nad Zalewem Szczecińskim.

Aby lepiej poznać początki działalności Morskiego Urzędu Rybackiego w Darłowie, należy koniecznie przeczytać sprawozdanie Ryszarda Ilmoii pełnomocnika GMUR i zwierzchnika Delegatury MUR w Derłowie za okres od 20 lipca do 20 sierpnia 1945 r. oraz sprawozdanie pierwszego kapitana portu w Darłowie Zdzisława Juszcakiewicza za okres od 1 października do 20 listopada 1945 r. Port i całe Darłówko były zajęte przez sowieckie wojska i odgradzone od miasta drutem kolczastym. Wschodnia część portu z budynkiem kapitanatu, stacją pilotów, latarnią morską i mołem wschodnim zajęta była przez oddział rosyjskiej marynarki wojennej. Część zachodnia leżąca na lewym brzegu rzeki Wieprzy wraz z mołem zachodnim, stoczną statków żelbetowych, osiedlem rybackim i dzielnicą willową oraz poligonem artyleryjskim zajmował sowiecki oddział artylerii pod dowództwem płk Bottisowa. Częścią wewnętrzną portu władały oddziały gospodarcze płk Borowikowa. Zezwolenia na wyjście w morze wydawał sowiecki kapitan portu. On również określał czas wyjścia i powrotu do portu oraz miejsce połowów ryb. Sowietci ściągali kutry z okolicznych portów i przystani rybackich jak np. z Ustki i w oparciu o miejscową infrastrukturę uruchomili w Darłowie bazę połowowo- przetwórczą. Ryby morskie łowili jeńcy niemieccy skoszarowani w Darłówku zachodnim pod nadzorem żołnierzy z pepeszami, a soleniem i wędzeniem ryb zajmowały się niemieckie kobiety w zamian za wyżywienie. Przetworzone ryby wysyłano dla sowieckiego wojska.

Siedzibą Morskiego Urzędu Rybackiego i delegatury Morskiego Instytutu Rybackiego w

pierwszych powojennych latach w Darłowie był budynek położony przy ulicy Morskiej 91. Pracownicy tych placówek mieszkali też przy ul. Flisackiej nr 10/12. Szef darłowskiego MUR domagał się od Generalnego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego przydziału samochodu osobowo - ciężarowego ds. kontaktów z rybakami środkowego wybrzeża i przewozu środków żywnościowych oraz sprzętu rybackiego. Inspektorzy MUR i MIR uruchomili stocznię drewnianych kutrów rybackich, wspomagali organizację połowów ryb przez Derłowską Spółkę Rybacką, przygotowali port do obsługi statków handlowych, organizowali osadnictwo rodzin rybackich w Derłowie, bo taką początkowo nazwę nosiło Darłowo oraz szkolili rybaków i pracowników sieciarni. Ponieśli wielkie zasługi dla gospodarki morskiej na środkowym wybrzeżu. Myślę, że warci są upamiętnienia w naszej Galerii Morskiej.

Sowieckie wojska okupowały flotę rybacką i przetwórstwo ryb morskich w Darłowie do 21 października 1948 roku. Wówczas w zamian za dostawy 720 ton solonego i zapakowanego w beczki dorsza oddali zdezelowane kutry, sieci i przetwórnice ryb wraz z 59 niewolnikami niemieckimi. Za dostarczane koleją do Legnicy ryby płacili 10 złotych za kilogram, co nie pokrywało nawet kosztów opakowania i transportu. Na wolnym rynku kilogram dorsza kosztował wówczas 90 złotych za kilogram. Taką umowę podpisało i zrealizowało Ministerstwo Żeglugi z dowódcą sowieckiej jednostki w Legnicy. Bazę przetwórstwa rybnego położoną w Darłowie w miejscu obecnego Internatu i warsztatów Zespołu Szkół Morskich przejęło państwowe przedsiębiorstwo „Arka” z Gdyni w końcu października 1948 r.

Dopiero po wywiezieniu wszystkiego co się dało z poligonu niemieckiej super ciężkiej artylerii kolejowej z Darłówka i Bobolina w marcu 1948 r. Sowieci przekazali polskiej Marynarce Wojennej poligon artylerii kolejowej i koszary. W początkach kwietnia 1948 przekazali również gospodarstwo rybackie z czterema łodziami i sieciami w Dąbkach nad jeziorem Bukowo i dwuhektarowe gospodarstwo ogrodnicze w Darłowie. Marynarka Wojenna RP przystąpiła wówczas do organizacji w DarłóWKu zachodnim na terenie poligonu na ponad 6 km długości Dywizjonu Artylerii Kolejowej.

Na podstawie zarządzenia Ministra Żeglugi z dnia 27.III.1948 r. w miejsce istniejących dotychczas 4 urzędów rybackich w: Gdyni, Gdańsku, Szczecinie i Darłowie utworzono dwa - w Gdyni i w Szczecinie z ekspozyturą w Darłowie. Morskiemu Urzędowi Rybackiemu w Szczecinie podporządkowano wówczas 9 obwodów rybołówstwa morskiego z siedzibami w: Szczecinie, Trzebieży, Wolinie, Świnoujściu, Dziwnowie, Mrzeżynie, Kołobrzegu, Darłowie i Ustce. Te trzy ostatnie zostały wydzielone i podporządkowane pod administrację darłowskiej Ekspozytury MUR podlegającej MUR w Szczecinie.

Po opuszczeniu przez Sowieców portu w DarłóWKu placówki Morskiego Urzędu Rybackiego i Morskiego Instytutu Rybackiego przeniosły się do siedziby kapitanatu portu, którą był dziś już nieistniejący budynek przy Latarni Morskiej przejęty następnie na Hotel PTTK.

Na skutek reformy administracyjnej 6 lipca 1950 r. zostało utworzone województwo koszalińskie, co pociągnęło za sobą zmiany w administracji rybackiej. Powstanie w 1951 r. Centralnego Zarządu Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie spowodowało zmiany w zakresie działania MUR. Przejął on wszystkie funkcje ekonomiczne i koordynacyjne MUR, zagadnienia techniczno-inwestycyjne rybołówstwa oraz kontrolę i nadzór nad rybołówstwem spółdzielczym i prywatnym. Jednocześnie 1 stycznia 1951 r. na mocy

zarządzenia Ministra Żeglugi z dnia 25 sierpnia 1950 r. utworzono Zarząd Małych Portów. Terenem jego działania były porty i ich Kapitanaty w Ustce, Darłowie, Kołobrzegu. Następnie na podstawie zarządzenia MŻ z 21.VI.1952 powołano do życia Morski Urząd Rybacki w Koszalinie z siedzibą w Słupsku, który swoim zasięgiem działania objął obszar dotychczasowej Ekspozytury MUR w Darłowie.